

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. CXXIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

combibendi & conuiuandi, sapiens est peritissimus. Quæramus, ad quam usque ætatem iuuenes amandi sint. Hæc Græcæ consuetudini data sint: nos ad illa potius aures dirigamus: Nemo est casu bonus: discenda virtus est. Voluptas humilis res & pusilla est, & in medio habenda pretio, communis cum mutis animalibus, ad quam minima & contemptissima aduolant. Gloria vanum & volatile quiddam est, auræque mobilius. Paupertas nulli malum est, nisi repugnant. Mors malum non est: quid quereris? sola ius æquum est generis humani. Superstitio error insanus est: amandos timet; quos colit, violat. Quid enim interest, utrum deos neget, an infames? Hæc discenda, imò ediscenda sunt. non debet excusationes vitio philosophia suggerere. Nullam habet spem salutis æger, quem ad intemperantiam medicus hortatur.

EPIST. CXXIV.

B

CONTRA Epicuræos, in Ratione, non Sensu, Bonum esse. Itaque infantes nondum eius capaces: neque plenum est, nisi tibi plena Ratio. Quomodo intelligam in me esse? si extra me nihil queram.

POSSVM multa tibi veterum præcepta referre,
Ni refugis, tenuisque piget cognoscere curas.

Non refugis autem, nec vlla te subtilitas abigit. Non est elegantiae tuæ, tantum magna sectari. Sicut illud probo, quod omnia ad aliquem profectum redigis, & tunc tantum offenderis, vbi summam subtilitate nihil agitur: quod ne nunc quidem fieri laborabo. Quæritur, utrum sensu an intellectu comprehendatur bonum. Huic adiunctum est, in mutis animalibus & infantibus non esse. Quicumque voluptatem in summo ponunt, sensibile iudicant bonum: nos contra intelligibile, qui illud animo damus. Si de bono sensus iudicarent, nullam voluptatem reiiceremus: nulla enim non inuitat, C nulla non delectat. Et e contrario nullum dolorem volentes subiremus: nullus enim non offendit sensum. Præterea, non essent digni reprehensione, quibus nimium voluptas placet, quibusque summus est doloris timor. Atqui improbamus gulæ ac libidini addictos; & contemnimus illos qui nihil viriliter ausuri sunt doloris metu. Quid autem peccant, si sensibus, id est, iudicibus boni ac mali, parent? his enim tradidisti appetitionis & fugæ arbitrium. Sed videlicet ratio isti rei præposita est, quemadmodum debeat de vitâ, quemadmodum de virtute, de honesto, sic & de bono maloque constitui. Nam apud istos vilissimæ parti datur de meliore sententia, ut de bono pronunciet sensus, obtusa res & hebes, & in homine quàm in aliis animalibus tardior. Quid si quis velit non oculis, sed tactu minuta discernere? subtilior ad hoc nulla acies, quàm oculorum, & intentior daretur, bonum malumque dignoscere. Vides in quantâ ignorantia veritatis versetur, & quàm humi sublimia ac diuina proiecerit, apud quem de summo bono maloque iudicat tactus. Quemadmodum, inquit, omnis scientia atque ars aliquid debet habere manifestum, sensu comprehensum, ex quo oriatur & crescat: sic beata vita fundamentum & initium à manifestis ducit, & eo quod sub sensum cadit. Nempe vos à manifestis beatam vitam sui initium capere dicitis. Dicimus beata esse, quæ secundum naturam sunt: quid autem secundum naturam sit, palam & protinus apparet, sicut quid sit integrum. Quid est secundum naturam? quod contingit & protinus nato, non dico bonum, sed initium boni. Tu summum bonum voluptatem infantiae donas, ut inde incipiat nascens, quò consummatus homo peruenit. Cacumen radice loco ponis. Si quis diceret illum in materno utero iacentem vixque inceptum, tenerum, & imperfectum, & informe, iam in aliquo bono esse, aperte videretur errare. Atqui quantum inter-

15. QVOS COLIT, VIOLAT.] De Clem. 11. cap. v. Religio Deos colit, Superstitio violat.

EPIST.

A interest inter eum qui cum maxime vitam accipit, & illum qui maternorum viscerum latens onus est? Vterque, quantum ad intellectum boni ac mali, æque maturus est: & non magis infans adhuc boni capax est, quam arbor, aut mutum aliquod animal. Quare autem bonum in arbore animalique mutuo non est? quia nec ratio. ob hoc in infante quoque non est: nam & huic deest. Tunc ad bonum perueniet, cum ad rationem peruenierit. Est aliquod irrationale animal: est aliquod nondum rationale: est rationale, sed imperfectum. In nullo horum bonum: ratio illud secum affert. Quid ergo inter nondum rationale est, tunc esse bonum non potest: in imperfecto iam potest esse bonum, sed non est. Ita dico, Lucili, bonum non in quolibet corpore, non in qualibet ætate inuenitur: & tantum abest ab infantia, quantum à primo vitium, quantum ab initio perfectum. ergo nec in tenero modo coalescente corpusculo est. Quid ni non sit? non magis quam in semine. Vt si dicas, aliquod arboris, aut sati bonum: hoc non est

B in prima fronde, quæ emissa cum maxime solum rumpit. Est aliquod bonum tritici: hoc nondum est in herbâ lactente: nec cum folliculo se exferit spica mollis, sed cum frumentum ætas & debita maturitas coxit. Quemadmodum omnis natura bonum suum nisi consummata non profert: ita hominis bonum non est in homine, nisi cum in illo ratio perfecta est. Quod autem hoc sit bonum, dicam. Liber animus est ac reclusus, alia subiiciens sibi, se nulli. Hoc bonum adeo non recipit infantia, ut pueritia non speret, adolescentia improbe speret. Bene agitur cum senectute, si illuc longo studio intentoque peruenit: ubi hoc & bonum, & intelligibile est. Dixisti, inquit, aliquod bonum esse arboris, aliquod herbæ: potest ergo esse aliquod & infantis. Verum bonum nec in arboribus, nec in mutis animalibus est: hoc quod in illis bonum est, precario bonum dicitur. Quod est? inquis. hoc quod secundum naturam cuiusque est. Bonum quidem cadere in mutum animal, nullo modo potest: felicioris meliorisque naturæ est. Nisi ubi rationi locus est, bonum non est. Quattuor hæc naturæ sunt, arboris, animalis,

C hominis, & Dei. Hæc duo quæ irrationalia sunt, eandem naturam habent: illa diuersa sunt, quod alterum immortale, alterum mortale est. Ex his ergo vnius bonum natura perficit, Dei scilicet: alterius cura, hominis. Cetera in suâ naturâ perfecta sunt, non verè perfecta, à quibus abest ratio. Hoc enim demum perfectum est, quod secundum vniuersam naturam perfectum est: vniuersa autem natura rationalis est: cetera possunt in suo genere perfecta esse. In quo non potest beata vita esse, nec id potest quo beata vita efficitur: beata autem vita bonis efficitur: in mutuo animali non est quo beata vita efficitur: ergo in mutuo animali bonum non est. Mutuum animal sensu comprehendit præsentia: præteritorum reminiscitur, cum id incidit, quo sensus admonetur: tamquam equus reminiscitur viæ, cum ad initium eius admotus est. In stabulo quidem nulla viæ, quamuis sæpe calcata, memoria est. Tertium verò tempus, id est, futurum, ad muta non pertinet. Quomodo ergo potest eorum videri perfecta natura, quibus usus perfecti temporis non est? Tempus enim tribus partibus constat: præterito, præsentem, & futuro.

D Animalibus tantum quod breuissimum est in transcurso datum, præsens: præteriti rara memoria est, nec vniquam reuocatur, nisi præsentium occursum. Non potest ergo perfecta naturæ bonum in imperfectâ esse naturâ. Aut si natura habet, hoc habet, quod habent & fata. Nec illud nego, ad ea quæ videntur secundum naturam, magnos esse mutis animalibus impetus & concitatos, sed inordinatos ac turbidos. Numquam autem aut inordinatum est bonum, aut turbidum. Quid ergo, inquis, muta animalia perturbatè & indispositè mouentur? Dicerem illa perturbatè & indispositè moueri, si natura illorum ordinem caperet: nunc mouentur secundum naturam suam. Perturbatum enim id est, quod esse aliquando & non perturbatum potest. Sollicitum est, quod potest esse securum. Nulli vitium est, nisi cui virtus potest esse. Mutis animalibus talis ex suâ

EPIST. CXXXIV. I. SECYNDVM VNIVERSAM NATVRAM.] *Id est, Communem: de quâ primo Physiologia.*

suâ naturâ motus est. Sed ne te diu teneam, aliquod erit bonum in muto animali, erit aliqua virtus, erit aliquid perfectum: sed quale? nec bonum absolute, nec virtus, nec perfectum. Hæc enim rationalibus solis contingunt, quibus datum est scire, quare, quatenus, quemadmodum. Ita bonum in nullo est, nisi in quo ratio. Quò nunc pertineat ista disputatio, quaris, & quid animo tuo profutura sit? dico. & exercet illum, & acuit, & vtiq; aliquid acturum occupatione honestâ tenet. Prodest autem, & quod moratur ad prava properantem. Sed illud dico, nullo modo prodesse tibi possum magis, quàm si tibi bonum tuum ostendo. si te à mutis animalibus separo, si cum Deo pono. Quid, inquam, vires corporis alis & exerces? pecudibus istas maiores ferisq; natura concessit. Quid excolis formam? cùm omnia feceris, à multis animalibus decore vinceris. Quid capillum ingenti diligentia comis? cùm illum vel effuderis more Parthorum, vel Germanorum nodo vinxeris, vel vt Scythæ solent, sparseris: in quolibet equo densior iactabitur iuba, horrebit in leonum ceruice formosior. Cùm te ad velocitatem paraueris, par lepusculo non eris. Vis tu, relictis in quibus vinci te necesse est, dum in aliena niteris, ad bonum reuerti tuum? Quod hoc est? animus scilicet emendatus ac purus, amulator Dei, super humana se extollens, nihil extra se sui ponens. Rationale animal es. quod ergo in te bonum est? perfecta ratio. Hanc tu ad summum finem euoca, in quantum potest plurimum crescere. Tunc beatum esse te iudica, cùm tibi ex te gaudium omne nascetur. cùm in his quæ homines eripiunt, optant, custodiunt, nihil inueneris, non dico quod malis, sed quod velis. Breuem tibi formulam dabo, quâ te metiaris, quâ perfectum esse iam sentias: Bonum tunc habebis tuum, cùm intelliges infelicissimos esse felices.

2. GERMANORVM NODO.] *De Irâ* III. cap. XXVI. & nos ad Germaniam Taciti.

3. HOMINES ERIPVNT.] *Ego iam olim,* cupiunt.

